

Historický kalendář na rok 2015

Prakt. lékař. 2015; 11(1): 40–41

1275 – nejstarší zpráva o tom, že v Praze působil *apothecarius Conradus*.

1515 – narodil se Valerius Cordus, autor norimberského dispenzatoria, které bylo v celé střední Evropě dlouho používáno jako úřední lékopis.

1545 – v Padově byla pro výuku studentů založena botanická zahrada.

1595 – pražský tiskař Veleslavín vydal pod názvem *Apotheka domácí* výběr léků z Mattioliho herbáře.

1605 – vyšel policejní řád Rudolfa II., jímž byla pro Prahu nařízena lékárenská organizace (apatykářský pořádek).

1645 – vyšla knížka od levočského lékaře a lékárníka Webera, nazvaná *Amuletum, to jest zpráva krátká a potřebná o moru, jakých by prostředků náležitých i zdraví i nemocní v čas moru užívatí měli*.

1665 – první zpráva o tom, že v Praze působilo lékárnické *collegium*. Jeho původním posláním byla obrana proti konkurenci klášterních lékáren. Podílelo se též na tzv. vizitacích lékáren.

1715 – zemřel francouzský královský lékárník a lékař Nicolas Lémery (nar. 1645), zakladatel fytochemie a autor mnoha prací z chemie a farmacie.

1745 – v Bratislavě vyšla čtyřjazyčná *Taxa Pharmaceutica Posoniensis* od J. J. Torkose.

1775 – narodil se MUDr. Antonín Jungmann (+ 1854), jenž v r. 1834 přeložil do češtiny publikaci *Domácí lékař* od Paulyniho a spoluvytvářel při tom české lékařské a farmaceutické názvosloví.

1775 – profesor chemie a botaniky na pražské univerzitě Josef Bohumír Mikan (1743–1814) založil na Smíchově botanickou zahradu. Ta měla výměru 2,3 hektaru a již v prvních letech na ní rostlo více než 600 druhů rostlin.

1785 – anglický lékař William Withering (1741–1799) popsal diuretický účinek náprstníku.

1795 – vyšel rakouský vojenský lékopis *Pharmacopoea Austriaco-castrensis*.

1795 – v Brně se narodil PhMr. Dr. chem. Martin S. Ehrmann (+1870), který byl od r. 1836 profesorem na tehdejší univerzitě v Olomouci. V roce 1847 založil první rakouský časopis pro farmacii (*Oest. Zeitschr. f. Pharmacie*) a v r. 1855 „Spolek moravských lékárníků“. Napsal též německy několik učebnic farmacie a chemie, jež byly opakovaně vydávány a přeloženy také do italštiny.

1805 – zemřel brněnský lékárník Vincenc Petke (nar. 1753), který vynikl jako chemik, mineralog a botanik.

1815 – byla v Praze založena firma F. X. Brosche a PhMr. V. Kablíka, vyrábějící chemická léčiva.

1815 – narodil se Florian R. Czerny, pozdější lékárník v Moravské Třebové. V roce 1848 ostře kritizoval v časopise *Oesterreichische Zeitschrift für Pharmacie* poměry v rakouské farmacii a navrhl mj. reformu studia farmacie v Rakousku, včetně zřízení samostatné fakulty.

1835 – pražská velkodrogerie, kterou vlastnil V. Batka, zahájila v libeňské laboratoři výrobu léčiv.

1855 – v Olomouci byl za účasti prof. Ehrmanna (viz 1795) založen „Spolek moravských lékárníků“, jehož úkolem byla podpora farmacie po stránce technické i praktické. V roce 1860 se stal základem pro „Všeobecný rakouský lékárnický spolek“.

1855 – vyšlo 5. vydání rakouského lékopisu. Obsahovalo 867 abecedně seřazených článků na léčiva a nově též seznam 34 povinných zkoumadel. Povolilo lékárnám nakupovat jinde vyrobené suroviny, ale zároveň zavedlo v lékárnách kontrolu jejich jakosti.

1865 – v Praze byla založena firma J. L. Rössler, která převzala velkodrogerii V. Batky a rozšířila původní farmaceutický sortiment (vyráběla např. dezinfekční přípravky). Zanikla na začátku 2. světové války.

1865 – se v Braunschweigu konal první mezinárodní farmaceutický kongres, jehož prezidentem byl zvolen malostranský lékárník Josef Dittrich (1818–1898). Na kongresu se mj. projednávala úroveň vzdělávání, sjednocení lékopisů, zavedení metrického systému, prodej jedů i sociální otázky (podpory a penze).

1865 – karlínský lékárník František Jan Král (1819–1896) popsal tvarování tzv. františků lisováním. Předešel tím o sedm let německého profesora I. Rosenthala, který navrhl lisováním připravovat tablety.

1865 – Joseph Lister (1827–1912) zavedl fenol jako dezinfekční prostředek v chirurgii.

1875 – v Litoměřicích začal vycházet německý farmaceutický časopis *Pharmaceutisch chemisches Geschäftsblatt*, jehož název byl později změněn na *Rundschau*. V roce 1885 byla

jeho redakce přenesena do Prahy. Jeho redaktor PhMr. Adolf Vomáčka (1855–1919) do něho někdy zařadil i české texty.

1875 – narodil se farmaceut Jiří Baborovský (+1946), který se zabýval fyzikální chemií a stal se roku 1905 prvním docentem tohoto oboru na pražské univerzitě a potom 1912 profesorem na brněnské technice. V roce 1905 napsal s PhMr. PhDr. Františkem Plzákem učebnici „Elektrochemie“.

1875 – zemřel olomoucký rodák PhMr. Antonín Schrötter (nar. 1802), profesor chemie na vídeňské polytechnice, objevitel červené modifikace fosforu (výroba zápalek).

1885 – pražský lékárník Dr. A. Jandouš (1838–1893) vydal příručku „Nauka o způsobu předepisování a skladbě léků“.

1895 – v Berlíně byla zřízena první úřední laboratoř na kontrolu léčebných sér, kterou vedl Paul Ehrlich (1854–1915).

1895 – v Praze se konala Národopisná výstava. Farmaceutickou sekci této výstavy vedl profesor Aug. Bělohoubek. Ve zvláštní expozici byla vystavena starobylá lékárna, materiálka a laboratoř.

1895 – c. k. ministerstvo vnitra povolilo prodej několika léčivých přípravků, např. „Pražské domácí masti“ lékárníka Dr. K. Fragnera a „Rožnovských pokroutek z mechových bylin“ lékárníka V. Sitty.

1895 – zemřel francouzský mikrobiolog Louis Pasteur, který zavedl přípravu prvních imunobiologických přípravků.

1905 – založena Organizace českého lékárnictva pro Čechy, Moravu a Slezsko, jejímž úkolem bylo hájit zájmy lékárníků.

1905 – narodil se docent PhMr. RNDr. Zdeněk Blažek (+1970), autor mnoha publikací z farmakognozie a také autor asi deseti hromadně vyráběných léčivých přípravků (např. Visorit, Cholagol) i nápojů s kofeinem (např. Kofola). Po zrušení studia farmacie v Praze v r. 1952 vedl Výzkumný ústav léčivých rostlin a potom pracoval ve Výzkumném ústavu pro farmacii a biochemii, kde se zabýval např. námelem.

1905 – narodil se PhMr. RNDr. Vladimír Homola, který se v roce 1951 habilitoval jako docent farmakognozie a po vzniku první české farmaceutické fakulty v r. 1952 byl zvolen jejím

děkanem. Univerzitním profesorem byl jmenován v roce 1959 a po sloučení obou farmaceutických fakult vedl katedru farmakognozie v Bratislavě.

1905 – vyšlo základní dílo české farmaceutické historiografie „Příspěvky k dějinám lékárnictví na Moravě a ve Slezsku“ od PhMr. E. Šedivého (1872–1923).

1925 – v Praze byl založen Státní zdravotní ústav, jehož I. a II. oddělení připravovalo imunobiologické přípravky a ve třetím oddělení se prováděla kontrola sér.

1925 – v Ženevě byla zahájena druhá opiová konference. Ta se zabývala nejenom deriváty morfinu, ale také dalšími drogami (marihuana, kokové listy).

1925 – vyšel Čs. vojenský lékopis, který obsahoval 381 léčivých látek (z toho 76 nových) a 52 léčivých přípravků, mezi nimiž převládala analgetika.

1935 – německý badatel Gerhard Domagk (1885–1968) zavedl první sulfonamid (Prontosil rubrum), jehož účinnou součástí byl sulfanilamid. Domagk též zavedl invertní mýdla jako dezinfekční prostředek.

1935 – zemřel lékárník PhMr. Karel Vostřebal (nar. 1860), který po roce 1900 začal ve své kar-

línské továrně vyrábět různé léčivé přípravky a galenika.

1945 – do první etapy znárodnění bylo zahrnuto též 23 výrobců léčiv.

1945 – v Praze bylo obnoveno na Karlově univerzitě studium farmacie a nově bylo zahájeno dvouleté studium farmacie na Masarykově univerzitě v Brně.

1955 – v Praze bylo zřízeno Výzkumné lékárenské středisko, jež mělo být základem Lékárenského ústavu. Po dvou letech bylo přejmenováno na Rozvojové lékárenské středisko, jež zaniklo v roce 1992.

1955 – zavedeno druhé vydání Čs. lékopisu.

1955 – vydány podrobné směrnice o hospodaření s léčivy.

1955 – zemřel anglický lékař Alexander Fleming (nar. 1881), objevitel penicilinu.

1965 – v Praze se konal 25. mezinárodní vědecký kongres FIP (1 100 účastníků).

1965 – zemřel PhMr., RNDr., PhDr. et JUDr. Karel Pejml, autor mnoha prací z dějin farmacie a přírodních věd, mj. též editor spisu *Methodi herbariae* od A. Zalužanského ze Zalužan.

1965 – začal vycházet *Referátový výběr z lékárenství*, jehož redaktorem byl RNDr. PhMr. Ivan Anděl. Vydávání bylo ukončeno v r. 1996.

1965 – v severských státech byl zaveden společný lékopis *Pharmacopoea nordica*.

1975 – zemřel docent PhMr. RNDr. Jaroslav Hladík (nar. 1903). Po 2. světové válce založil v Praze Lékárnické muzeum, v roce 1947 byl jmenován docentem dějin farmacie, později působil na fakultě v Brně a poté v Bratislavě. Publikoval asi 200 prací z dějin farmacie.

1975 – Světová zdravotnická organizace vydala pravidla Správné výrobní praxe ve výrobě a kontrole léčiv (GMP).

1975 – bylo zavedeno tříoborové studium farmacie: všeobecná farmacie, farmaceutická technologie a klinická farmacie.

1985 – osamostatnil se Ústav experimentální farmacie ČSAV, jehož ředitelem se stal profesor RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc.

1995 – v Praze se konal evropský kongres klinické farmacie.

2005 – celkové náklady na léky přesáhly v ČR hodnotu 64 miliard Kč.

RNDr. Pavel Drábek
Masarykova 895, 252 63 Roztoky u Prahy